

GRUDA

VSEBINA ZVEZKA 12.

MIRKO KUNČIČ: Sveta noč. — Sveta noč (slika). — ZVEZDANA: Božje Dete, pridl... LIKOVIČ JOŽA: Jesenska balada. — MIRKO KUNČIČ: Predzimski motiv. — FR. MASTNAK: Molitev ob obletnici ujedinjenja. — MIRKO KUNČIČ: Rabičev Pavel in njegova ljubezen. — LIKOVIČ JOŽA: Bebec Matic. — J. J.: Pišček Malček. — Neumni Urban. — Trije prešički. — N. NEVENKA DIMITRIJEVIČ: Zaklad carja Radovana. — V. M.: Borza dela. — Kotiček za dekleta. — Organizacija. — Posvetovalnica. — Za zabavo in smeh.

Celoletna naročnina „Grude“ znaša Din 30.—, Za dijake in vojake Din 20.—.
V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.—.

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: Ljubljana, Miklošičeva c. 4. — Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača. — Urejuje: Uredniški odbor. — Odgovarja: dr. Janže Novak, Linhartova ul. 20.

„EKONOM“

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani
Kolodvorska ulica 7

Ima v zalogi po najnižjih cenah deželne pridelke, najfinejšo banaško in domačo moko, krmila špec. blago in ostale v to stroko spadajoče, predmete.

Zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke iz opekarne **Ilovac**, Karlovac, ter najboljšega splitskega in trboveljskega portland cementa.

NAJBOLJŠI

v materijalu
in
lepih opre mah
so edino

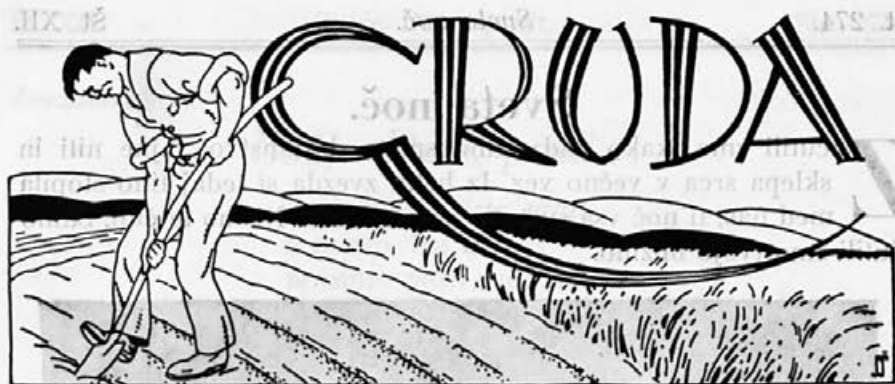
GRITZNER in ADLER

šivalni stroji in kolesa, za dom in obrt, pletilni švicarski stroj **DUBIED**, pisalni **URANIA**.

Ugodni plačilni pogoji - pouk brezplačen samo pri

Josip Petelinc
Ljubljana.

VII

MISEČNIK
ZA LJUDSKO
PROSVEITO

12

Mirko Kunčič:

Sveta noč.

*Sveta noč v hišici beli za goro:
pesem nikoli izpeta,
roža vonjiva in čudežno lepa,
z vigredno zarjo odeta.*

*Blažen roj lučk se pred jaselcami —
toplo v sanje utrinja.
Tihih smehljajev in rožnih oči —
usega se duša spominja.*

*O tam za goro — tam Jezuščka sprejmejo
vse bolj lepo, po domače.
Ne tako hladno in tuje, brez duše,
kakor te mestne palače.*

*Sveta noč v hišici beli za goro — —
V daljo strmim, prislušujem.
Pesem in roža: mladost in ljubezen.
Verno ju v sebi praznujem.*

Sveta noč.

Začutili smo, kako nad nami spleta božanstvo tajne niti in sklepa srca v večno vez. Iz belih zvezda si tedaj tiho stopila med nas, ti noč vsa sveta in skrivnostna! Nismo te čuli. Samo slutili smo tvojo bližino.

Pa so zvonovi zapeli in vzdramili naša srca. Pesem angelov o slavi in miru je ostala v njih.

Zvezdana:

Božje Dete, pridi...

Pridi, božje dete pridi,
v mesto, trg in vas,
prosimo pusti med nami
svoje rojstne noči
kras.

Saj prišlo boš božje dete,
pod naš slednji krov,
milostno nam darovalo,
boš tvoj tihi
blagoslov.

Spet v očeh bo zasijalo
upanje ljudem;
božje dete za darilo
mir prinaša
vsem.

Likovnič Joža:

Jesenska balada.

Veselo manemo proso
z dekleti rožnimi v par,
in smeha razigranega
ne zmanjka nam nikdar.

Pred vrati ždi debela noč;
zlokobno smeje se skovir,
pošastno uka, vekajoč
turobno: ho — uhu — hoho ...

A ko nameli smo prosa
okroglih mernikov po tri,
na podu haj! z dekleti v bok
za šumni ples sprijeti vsi.

A predno še srebrne kite
polnočnih zvezd se razpleto,
omahne bled nekdo na pod;
skovir grohoče se: ho — ho ...!

Mirko Kunčič:

Predzimski motiv.

*Večer ves plah gre skozi les,
nad njim: pošasten mrak oblakov.
zalet vetrov v goloto brez:
z trohnečih, belih okostnjakov
nevidnih, gladnih pličev jata
poslednje kose slastno puli...*

*Ko pada list za listom z brez,
je kot na odru smrtni ples:
zapored smrt kosi, kosi,
ko zadnji izmed njih bo jedno
na zemljo pal, vztrepetal —
neslišno od neba spusti
se zagrinjalo belo, hladno — — —*

Fr. Mastnak:

Molitve ob obletnici ujedinjenja.

— Verujem v Tebe, Bog, ki me vodiš po poti pravice in blagoslavljaš moja dela!

— Ljubim Te, zemlja, ki me živiš in razveseljuješ in me boš sprejela v svoje dehteče grudi!

— Spoštujem Vas, pravcoborci; moja misel vasuje pri Vas in ob Vaših delih vstaja moja duša k upanju na boljšo bodočnost!

— Vse to je lepo, vse to je drago, najdražja pa si mi Ti, s krvjo ljubljena domovina! Zate bi rad umrl, če bi Te moja smrt mogla osrečiti!

Mirko Kunčič:

Rabičev Pavel in njegova ljubezen.

1.

Kadar je korakal skozi vas, postaven kot smreka, neupogljiv kot na gori hrast, se je marsikatero dekliško oko naskrivaj ozrlo za njim in je marsikatero dekliško srce zahrepenelo: Da bi bil moj fant! —

Rabičev Pavel pa je ime na svetu od srca rad samo troje: svojo staro mater, Angelco in planino.

Oj, mati! Koliko si morala pretrpeti! Sedem sinov — sedem vitkih topolov v poljani — si imela. Vsi so padli nekje v Galiciji, le eden, edini, ti je ostal! — —

Oj, Angelca! Ti pesem njegovega življenja, ti zarja njegovih sanj! Lepa si, dobra si — nedosegljiva kakor divja roža na strmi pečini. Blagor mu, ki te bo utrgal s smelo roko nekoč! — —

Oi, planina! Prijateljica njegove samote, njegove bolečine, ljubica edina, ki ga ne zapustiš, ki mu ostaneš zvesta in vdana do smrti. Kako pokojno se sanja v tvojem naročju, kako dobrodejen je srcu tvojega srca šepet! — —

Rabičev Pavel je bil drvar. Visoko nekje pod goro v zeleni šumi je pela čez dan njegova sekira. Zvečer pa — oj, zvečer...! Večeri so bili včasih vsi zlati, včasih vsi bridki. Udobno se je zleknil Pavel po pogradu v bajti, podložil si glavo z rokami in se zastrmel v strop. Kakor čudežna zarja je zasijala njena podoba iz mraka. Bel, rožnato nadahnjen dekliški obraz se je sklonil tesno k njemu in mu šepnil ljubeče besede na uho: — Pavel, ali si moj, ali si samo moj? — Angelca, saj veš... se je trgalo fantu iz srca in nemirno se je jel premetavati po bornem ležišču.

„Šembrej vendar, ali se ti blede, ka-li?“ je zarobantil včasih iz nasprotnega konca bajte stari Andraž. „Kakšna Angelca pa ti meša pamet, a?“

„Eh, nič!“ se je potajil fant in ga je bilo mahoma sram čudne mehkode in žalosti v sebi. Kakor v opravičilo je malomarno zamrmral skozi zobe: „Sanjalo se mi je nekaj prav neumnega... Brrr, mrzlo postaja.“ Potegnil si je odejo čez glavo — in bežal, bežal pred zapeljivo mislijo na svojo ljubezen — hčer bogatega gruntarja Požganca... Le kaj bi z njo on — beraške bajtarice sin? Zbogom, lepe sanje, lahko noč, Angelca, ti sladko dekle! Nikoli ne boš moja...

S trudno žalostjo v srcu je skušal zaspati, pozabiti, zadušiti nežna čuvstva pod mogočnim, mišičastim oklepom srca — in ni mogel.

2.

Nedelja je bila njegov dan. Gladko se je obril, nadel si praznično obleko, nataknil si klobuk z visokimi krivci — in je bil fant od fare.

„Pa zbogom, mati!“ je tisti dan dejal mehko, ko sta pojužinala. „Zdaj grem malo v vas.“

„Le pojdi, Pavel,“ je odgovorila mati in skrbno pristavila: „Pa nikanar ne pij preveč in ne išči prepira.“

Eh, kaj!“ se je samozavestno nasmehnil in zamahnil z roko; „koga pa se bojim? Le zakaj mi vedno pridigate to? Ne bojte se tako zame, mati, saj se mi ne more nič zgoditi! Malo se pa vendar moram pozabavati ob nedeljah, saj delam ves teden kot črna živina.“

„Že, Pavel, že.“ je pomirljivo dejala mati, „a iskati zabave v prepiru in pretepu — je nespametno.“

„Oh, mati,“ je prešerno odvrnil, „vi tega ne razumete! Fant v mojih letih mora malo porogoviliti, drugače ni prav zdrav!“

Šel je in mati je gledala za njim. „Ej, ti moj fant!“ je mislila nanj z ponosom in ljubeznijo in kar ni mogla utrgati pogleda od njegove krepke, orjaške postave...

V hlevu je s tegobno zateglim glasom zavekala ovca in nekje daleč, na drugem koncu vasi, je v sveto nedeljsko tišino zalajal pes — — —

3.

Pavel, drugače nenavadno molčeč in miren fant, se je v gostilni razkošatil in je imel med ostalimi fanti vedno prvo besedo. Gorje tistemu, ki bi si upal z eno samo besedo razžaliti njega, njegovo mater ali Angelco! Kakor železen oklep bi objele njegove mišičaste roke predrzneža okoli prs in ga postavile kakor nebogljenega otroka na cesto.

Tisto nedeljo so bili v gostilni tudi fantje iz sosedne vasi. Še godce harmonikarje so imeli s seboj. Ko so izpraznili par litrov, so postali korajžni in oblastni. Objestno so se zavrteli z domačimi dekleti po sobi in so peli in kričali, kot da so doma. Domači fantje so jih pisano gledali, a si niso upali ziniti besede. Zakaj med njimi je bil hrust, ki so se ga bali kot živega vruga. Bil je to Kosmačev Miha, financar, razgrajač in pretepač, da mu ni bilo para. V pretepu ni poznal šale. Ako si ni mogel izvojevati zmage z golimi rokami, si je pomagal z nožem. Že nekajkrat je bil radi pobojev pozvan pred sodišče, a vedno se je srečno izmazal in naprtil krivdo drugim na rame...

Ko je Pavel stopil čez prag in se razgledal po sobi, je prebledel in obstal kot ukovan: v kotu za mizo je zagledal Požganca, Angelčinega očeta; sredi sobe pa se je vrtel v poskočni polki Kosmačev Miha — z Angelco, njegovo Angelco... Vso zasoplo in zardelo jo je stiskal nasilno k sebi in je včasih udaril z nogo ob tla, da so zažvenketali kozarci na mizah in zavriskal, da je šlo skozi ušesa. Večkrat je tudi nagnil obraz tesno k njenemu ušesu in ji povedal kaj posebno zabavnega in z mastno kvanto zabeljenega, da je dekleta oblila še hujša rdečica.

Pavel je strmel in žile na vratu so se mu napele v grožečem srdu. A zadušil je siloma gnev v sebi, preril se skozi plesoče pare k godcu, segel v žep in mu vrgel „kovača“ na harmoniko:

„Končaj ta cigumigu in zaigraj valček!“

Harmonika v godčevih rokah je zahreščala v preglušljivih disonancah. Ves zmeden in v mučni zadregi je muzikant-invalid pogledal zdaj Pavla zdaj Miho — in se ni mogel odločiti, koga naj uboga.

Miha je sirovo zaklel, obstal z svojo plesalko sredi sobe in izbulil oči kakor zaboden vol:

„Igraj dalje, hudič! Plačal sem te za to!“

„Ne bo igral polke, igral bo valček!“ je dejal Pavel, navidezno ves miren; a kri v njem je vrela, kakor lava v vulkanu...

Miha ga je zaničljivo ošinil z očmi in mu pokazal hrbet. „Igraj polko, pokveka, sicer ti razbijem meh na drobne kosce!“ je robančil nad godcem in mu pomolil koščeno pest pred oči.

„Valček!“ je vztrajal Pavel pri svojem.

Angelca je stala nekaj časa kakor odrevenela sredi izbe in vsa kri ji je splahnela z obraza. Nato pa je kakor v pričakovanju nečesa strašnega stekla k očetu in se kot plaha ptička stisnila k njemu. Ostala dekleta pa so med presunljivim vriščem zbežala na cesto.

„Polko!“

„Valček!“

Miha je vnovič zaklel, nato se samozavestno razkoračil pred Pavlom in ga zgrabil za ovratnik.

„Ti boš zapovedoval — bajtarski sin, berač?“

„Jaz!“ je potrdil Pavel in ga grožeče pogledal. „Izpusti, sicer pri Bogu...!“

Fantje so vstajali izza miz in se mahoma razdelili v dve gruči: v prvi gruči so bili domačini, v drugi fantje iz sosedne vasi. Najvročekrvnejši med njimi so se jeli izzivalno meriti z očmi.

Pa je zaklical nekdo:

„Fantje, bodimo pametni in ne mešajmo se v stvari, ki nam niso nič mari! Sama naj se pomenita in pomerita!“

Te besede so bile zanje kakor mrzel poliv. „Saj res!“ so začeli pritrjevalno mrmrati in osredotočiti vso svojo pozornost na ona dva.

„Polko bo igral!“ je kričal Miha in držal Pavla še vedno za ovratnik.

„Izpusti!“ je preteče zapovedal Pavel, „zadnjikrat ti rečem: izpusti!, sicer bova zaplesala tako polko, da jo boš pomnil do konca dni!“

„Pavell“ je proseče zaklicala Angelca iz kota.

„Tiho, ti deklinal!“ se je razsrdil oče in jo hudo pogledal „Kaj naj pomeni to, a? Odkdaj pa ti je bajtarski sin tako pri srcu?“

Angelca je povesila obraz in na jok ji je šlo.

Pavla je grenko stisnilo v grlu. Okrenil je glavo in s čudovito resnobo in tegobo v glasu dejal:

„Ne boj se, Angelca! Potrpi, da obračunam s to mrhovino, potem se pomenimo!“

Miha je pobesnel. Dvignil je pest in udaril...

„Bog ti pomagaj, fant, sam si hotel!“ je iztisnil skozi zobe Pavel. Z enim samim sunkom se je otresel Mihove roke, zgrabil ga čez prsa, vrgel ga na tla kakor odžagan hlod in pokleknil nanj:

„Zdaj povej, kaj naj zaigra: polko ali valček?“

„Polko!“ je zahropel Miha in se skušal izviti železnim pestem.

„Valček reci — pa te izpustim!“

„Hudiča, pa ne valček!“ je besno opletal z nogama financar.

Pritekel je gostilničar, ves zmeden in prestrašen je vil roke ter ju skušal razdvojiti:

„Mirujta, fanta! Ali sta znorela, ka-li?“

„Reci: valček,“ je bil neizprosni Pavel in se ni zmenil za nikogar.

Miha je maščevalno bruhal iz sebe:

„Polko ali valček — saj je vseeno. Z Angelco ne boš plesal nikoli. S starim Požgancem sva se že zmenila: Angelca bo moja.“

V Pavlu se je prebudila speča zver. Udaril je Mihi s tako močjo v obraz, da je bil ta mahoma ves krvav. Nato ga je zgrabil za noge in ga kakor pobito žival vlekel skozi gručo nemo zročih fantov na cesto.

„Jezus Marija!“ je kriknila Angelca in hotela planiti za njima.

„Nikamor mi ne greš!“ je trdo ukazal oče Požganec in ravno-dušno pristavil: „Pa naj se pobijeta, petelina, kaj nam mar!“

Angelca je skrila obraz v dlani in pridušeno zaihtela.

Kakor da so se šele v tistem hipu zavedli vse resnobe in opasnosti položaja, so fantje drveli iz gostilne.

Zunaj pa se je medtem že odigraval poslednji prizor pretresljive vaške drame. —

Pavel je pustil svojo žrtev vso obtolčeno, raztrgano, blatno in krvavo obležati sredi ceste. Počasnih korakov se je nato vračal v gostilno. A komaj je prestopil prag, že je začutil silovit udarec od zadaj in nečloveška bolečina se mu je zarezala v srce. Okrenil se je sunkoma in videl: Kosmačev Miha je stal pred njim in njegov

obraz ni bil več človeški; bila je to glava krvoločne, maščevalne zveri...

Se je Pavel dvignil roke, da bi se vnovič vrgel na svojega nasprotnika — a že je črna tema stopala v njegove oči, v glavi se mu je zavrtelo in obraz mu je pobarvala smrtna bledica. Omahujočih korakov je zataval v sobo, naslonil se ob podboje vrat in pogledal v kot, kjer naj bi sedela Angelca — a videl ni ničesar več.

„Angelca! Mati!“ je še obupno zahropel iz sebe in se zgrudil na tla.

V hrbtu mu je do ročaja tičal financarjev bajonet.

„Jezus Marija, Pavel, moj Pavel!“ je v brezumnem joku kriknilo dekle, iztrgalo se iz očetovih rok in planilo k umirajočemu.

Krčevito je še enkrat zatrepetalo njegovo orjaško telo, bolestno so še enkrat zadržtela njegova ustna, zamolklo je še enkrat zahropelo njegovo grlo — in ubogo dekle ni imelo več fanta in ljubeča mati nobenega več izmed svojih sedmerih sinov — — —

Likovič Joža:

Bebec Matic.

Podleski so že cveteli; rdečkasto-vijoličasti so rasli na mehko-zelenih košeninah. Iz logov je še puhtelo mlačno, vmes je pa že vdarjal duh po gnilobi, malo rezen, kot zavonja ob odgrnjeni plasti sočnost grude.

Solnce je sijalo živo-rumeno, leskeče utripalo in razpadalo v žarke, rože pa so gorele v žolti rumenini, v lepoti, ki boli, ker take rože se kmalu osujejo. — V tihih razorih so se premetavale pepelnorjave jerebice; lovile so se po mlečno-rumeni koruzi. Dan, ki je čemel do poldne v megli, se je vzdignil v modre višave.

V vasi je bilo živo za veselico; v gručah se je skrbno ugibalo o vsem čudežno prelepem, ki se skriva tam za pisano pregrado, med zelenim smrečjem, v nagajivo zategnjenih zvokih muzike, ki je iskala poskočno melodijo. Zastave so plahutale v vetriču, ki se je skušal vtihotapiti iz barja v molki zalaz.

Za porumenelo mejo so se natepli paglavci iz sosedstva in se smejali.

Na lepo rumeni žaganiči, še dišeči po sveži lesovini, je sedel bebavi Matic. Živel je siromak v posmeh vaškim fantinom, paglavcem pa je bil tarča za njih hudobnost in neusmiljenost. Dekleta so se mu hudomušno smejala, starejši pa so kazali nanj češ: „Glejte, kako se takle grešen sad izloči med vsemi na vasi!“

Zabuhnjenih lic, v glavo debelo zavaljen, sivih oči je gledal v živi, svetlo modri dan. Kot da je ginjen, mu je polzela solza po smehljajočem licu.

Pastirjeval je vaškim čredam in bil pojan povsod od pragov kot nesnaga. V svoji nadložnosti pa je dajal življenja in veselja paglavcem in norčavim ljudem. Slednji so često zašli s svojimi budalostimi v hudobnost. Izrabljali so njegovo revnost duha in telesno nespodobnost v surovo burko in nespodobno igro.

Tudi danes so ga pripodili na veselico in se norčevali nad njegovo betežnostjo. Pretikali so mu hlačnice s koprivami in osatom, ga pestili, zakaj, da je vtaknil v žep cestno nesnago, ki so mu jo bogve kedaj sami natlačili vanj. Šentajnarjev ga je jel naganjati: „Matic, tako!“ In Matic je vdano planil na vse štiri, se prekopicnil vznak, se križal, lomil roke in s tem še bolj podžigal paglavce k novim nakanam.

„Matic, buc, buc,“ ga je dregal Drejev Cena, ki so se mu mastno svetili rusi lasje in mu je bilo levo oko splavljeno od koz.

Matic se je vrgel v prah in ril po cestni nesnagi.

„Kc, kc, kc, Matic,“ si je nekdo umislil in bebavi je kobalil pred njim kot neumna žival.

Razposajen juhejsa ga je spremljal. Matic se je le debelo rezal in cmokljal z ustnami, kot da mu je neznansko všeč.

Kar ga je Feckinarjev podražil: „Hou, hou!“ Matic je prestrašen planil v divji dir, oni pa za njim skozi nedeljsko uspravano vas na potok. Razgubili so se ob njem med pritlikavo grmičevje.

Vodna plan se je lenila v ubitem blesku solnca. Vodni drsalci so se poskušali v svoji vratolomni okretnosti in se predrzno gnali v plesu ali izvračali lahni tek v ostre okrete.

Matic je zastal in mežikal v pojemajočo solnčno luč. Tu in tam je pomlaskal z debelima ustnoma.

Za bregom je nekdo divje veselo zaklical: „Les, Matic, les.“ Tega je vrglo za klicem; zopet se je nerodno smejal in klal obraz z bolešno nabranimi gubami. Paglavci so mu pokazali nanešeno kopico poljskih črvov, glist, polžev in podobne, ostudne žive sluzne golazni.

Spomnili so se bili ostudne igre, pri kateri so se hoteli poslužiti neumnosti ubogega bebca v lastno grdo zabavo.

Matic se je odvažno počasi nameril h gomazečemu kupu in razgrnil živi svitek sprijemajoče se golazni. Z neko okretnostjo je mečkal in mrevaril črve, odrival, vlekel gliste, bezal polže in drezal pisane vodne živalice. Počasi je izvlekel dolgo, mastno debelo,

obročkasto rdečo glisto, jo naravnal v šir, da ji je koža modro podplula. Obračal jo je proti solncu, jo vrtel in mencial ter vlekel, da je sluzavost posinela. Ko se je utrgala, je divje zarežal, grozno vzbuhnil ustne, ki so v neki zagrizeni sli pomodrele. Zatekli lici sta zalili očesni votlini, da sta štrleli iz obraza kot dve črni luknji. Bebavi je v krčih zaživel svoje življenje...

Tlačil je oba kosa pretrgane gliste v usta, mašil in se davil ž njima v divji slasti, da je nevede grizel roki, se slinil in dušeče grgral. Tu in tam mu je s slino vred všel košček gliste. Paglavci so zagnali rjoveč krik, kazali Maticu odpalo, on pa se je, ne meneč se zanje, davil naprej, mečkal sluzavost, sesal kosce raztrgane gliste.

Slednjič ga je premagala pijana slast — onemogel je pal vznak in za hip onemel. Odpadli roki sta mu še parkrat krčevito vztrepotali, telo se mu je v križu zlomilo za krč, se streslo — obraz mu je prepal v mrtvaško bledoto. Ustni sta se zarisali kot dve grozni, črno modri progi, izpod katerih je spolzel mal ocedek sline, pečeče okoli usten kot gnusen izpuščaj.

Paglavci so okoli izmučenega zarajali v hudobnosti; slednjič so ga vsega revnega prepustili samemu sebi in odhiteli za novimi igrami...

Tih večer se je spuščal za polno rdečo zarjo. V sinjih daljavah so se premetavali črni vrani, nemirno so plahutali, za hip obviseli v naletu in se tiho spuščali v temneče barske dobrave.

Za lazom nekje je zopet pokal z bičem Matic, bebavi vaški črednik. Glas poka je letel na vas, prazen je telebal po svečani tišini in motil mir in pobožnost Ave Marije. Nihče se mu ne sme približati, kadar tako poka, čisto sam je v kraljestvu narave.

Od veselice sem se je prignala hreščeča pesem.

Pišček Malček.

(Angleška pravljica.)

Živel je svoje dni zelo majčken in drobčkan pišček. Imenovali so ga zato: Pišček Malček.

Nekoč je šel Pišček Malček, kar bi sicer kot piščanec ne bil smel storiti, na vrt. Ko mu je padel tam na vrtu na rep list rože vrtnice, je mislil, da je padlo nebo. Bil je ves prestrašen in je na vso moč bežal. Na begu je srečal Kokoško Rumenoško.

„O Kokoška Rumenoška“, je vpil Pišček Malček že od daleč, „nebo je padlo doli!“

„Kako pa veš to?“ ga je vprašala Kokoška Rumenoška.

„Videl sem to na lastne oči, slišal na lastna ušesa; del neba je padel celo na moj rep“, je rekel Pišček Malček.

„Hitiva, hitiva in povejva to kralju“, je rekla Kokoška Rumenoška.

Tekla sta skupno, dotlej, da sta srečala Racko Tacko.

„O Racka Tacka“, je vpil Pišček Malček na njo že od daleč na vse grlo, „nebo je padlo doli!“

„Kako pa veš to?“ ga vpraša Racka Tacka.

„Videl sem to na lastne oči, slišal na lastna ušesa; del neba je padel celo na moj rep“, je rekel Pišček Malček. „Midva greva, da poveva to kralju.“

„Ali smem iti z vama?“ vpraša Racka Tacka.

„Smeš, smeš“, pravi Pišček Malček in tekli so vsi vkup dalje. Zdaj so srečali Gosko Širokonosko.

„O Goska Širokonoska“, je vpil Pišček Malček že od daleč na vse grlo, „nebo je padlo doli!“

„Kako pa veš to?“ ga vpraša Goska Širokonoska.

„Videl sem to na lastne oči, slišal na lastna ušesa; del neba je padel celo na moj rep“, je rekel Pišček Malček. „Mi gremo, da povemo to kralju.“

„Ali smem iti z vami tudi jaz?“ vpraša Goska Širokonoska.

„Smeš, smeš“, pravi Pišček Malček in tekli so vsi vkup dalje. Zdaj so srečali Purana Kurana.

„O Puran Kuran“, je vpil Pišček Malček nanj že od daleč na vse grlo, „nebo je padlo doli!“

„Ali smem iti z vami?“ vpraša Puran Kuran.

„Videl sem to na lastne oči, slišal a lastna ušesa; del neba je padel celo na moj rep“, je rekel Pišček Malček. „Mi gremo, da povemo kralju.“

„Ali smem iti z Vami?“ vpraša Puran Kuran.

„Smeš, smeš“, pravi Pišček Malček in tekli so vsi vkup dalje. Zdaj so srečali Lisico Zvitorepko.

„O Tetka Dolgorepka“, je vpil Pišček Malček že od daleč na vse grlo, „nebo je padlo doli!“

„Kako pa veš to?“ ga vpraša Lisica Zvitorepka.

„Videl sem to na lastne oči, slišal na lastna ušesa; del neba je padel celo na moj rep“, je rekel Pišček Malček. „Mi gremo, da povemo to kralju.“

„Pojdite z menoj!“ pravi Lisica Zvitorepka. „Pokažem vam, kje kralj prebiva.“

Pišček Malček, Kokoška Rumenoska, Racka Tacka, Goska Širokonoska in Puran Kuran so šli za Lisico Zvitorepko. Ni jih bilo nikdar več nazaj.

Lisica jih je vjela, za pojedino imela.

Neumni Urban.

(Norveška ljudska pravljica. — Iz angleškega prevel: J. J.)

Ziveli so svoje dni trije brati: Peter, Pavel in Urban. Napotili so se po svetu, da bi našel vsak svojo srečo. Peter in Pavel sta bila bahata in domišljjava. Mislila sta, da znata in zmoreta vse. Urban pa je bil tih. Radi tega sta ga imela brata za neumneža.

Potovali so skoz velik in temen gozd. Pod drevjem so rastle in cvetele cvetlice. Po vejah pa so skakljali in žvrgoleli ptički. Sicer pa je bilo po gozdu popolnoma tiho in mŕrno.

Naenkrat pa so zaslišali bratje močan glas, ki je prihajal iz daljave.

„Radoveden sem,“ pravi Urban, „kaj to pomeni.“

Brata pa sta mu odgovorila: „Neumnež, ali ne veš, da drva sekajo. Ali še nisi videl ali pa slišal nikdar kakega drvarja?“

„Videl in slišal sem ga že dostikrat. Vendar sem radoveden, kaj pomeni ravno to. Šel bom in pogledal,“ pravi Urban.

Brata sta mu rekla: „Neumnost, da bi zaostajal radi take malenkosti! Pojdi z nama naprej!“

Urban se pa vendar ni dal odvrniti. Šel je za glasom. Hodil je dolgo in daleč. Nazadnje je prišel do sekire, ki je sekala sama.

Rekel ji je: „Dober dan, sekira! Kaj pa delaš tako čisto sama tu?“

Sekira mu je odgovorila: „Dobro, da si prišel! Čakala sem nate celih sto let!“

Urban je prijel sekiro, jo zataknil za pas in je hitel za bratoma.

Ko ju je došel in so potovali nekaj časa skupaj, zaslišijo zopet drug glas. Delalo je tam v daljavi: pek, pek, pek, pek.

„Radoveden sem“, pravi Urban, „kaj to pomeni.“

Brata pa sta mu odgovorila: „Neumnež, ali ne veš, da kamenje lomijo. Ali še nisi videl in slišal nikdar lomiti kamenja?“

„Videl in slišal sem že dostikrat. Vendar sem radoveden, kaj pomeni ravno to. Šel bom in pogledal,“ pravi Urban.

Brata sta mu rekla: „Neumnost, da bi zaostajal radi take malenkosti! Pojdi z nama naprej!“

Urban se pa vendar ni dal odvrniti. Šel je za glasom. Hodil je dolgo in daleč. Slednjič je prišel do krampa, ki je klal sam skalo.

Rekel mu je: „Dober dan, kramp! Kaj pa delaš tako čisto sam tu?“

Kramp pa mu je odgovoril: „Dobro, da si prišel! Čakal sem nate celih sto let!“

Urban je zabasal kramp na ramo in je hitel za bratoma.

Ko ju je došel in so potovali nekaj časa vkup, pridejo do potoka.

„Radoveden sem,“ je rekel Urban, „kje ta potok izvira.“

„Mar še nisi videl nikdar, kako izvira potok?“ ga vprašata brata.

„Videl sem, videl,“ jima je odgovoril Urban, „toda radoveden sem, kje izvira ravno ta potok.“

Šel je za potokom vkljub temu, da sta se mu brata posmehovala. Potok je postajal čimdalje ožji in ožji. Nazadnje je videl Urban, kako je solzel iz lešnikove lupine.

Rekel mu je: „Dober dan, potok! Kaj pa delaš tako čisto sam tu?“

Potok mu je odgovoril: „Dobro, da si prišel! čakal sem nate celih sto let!“

Potem pobere Urban lešnikovo lupino, zamaši jo z mahom in vtakne v žep.

Nato odhiti za bratoma.

Brata sta bila med tem že bogve kje. Prišla sta do glavnega mesta tistega kraljestva. Tu je bila tudi kraljeva palača. Pred palačo je rastlo strašno veliko drevo, ki je s svojo senco popolnoma zatemnelo kraljevo palačo. Drevo je bilo tako veliko, da ga nihče ni mogel posekati, vkljub temu, da je kralj tako želel. Pa tudi oklesteti drevesa ni bilo mogoče, kajti, če se mu je odsekala kaka veja, zrastle je čez noč na istem mestu druga, še večja, tako, da je postajalo drevo čimdalje večje in večje. Zato je kralj razglasil, da da onemu, ki poseka to drevo, polovico kraljestva.

Bilo jih je mnogo, ki bi bili radi imeli polovico kraljestva in ki so zato skušali posekati drevo. Vsakdo pa je obnemogel. Zato je kralj razglasil, da bo zanaprej vsakdo, ki se dela podstopi, a ga ne izvrši, poslan v prognanstvo, in sicer na otok, ki se je nahajal daleč, daleč tam za morjem, odkoder se ne bi vrnil nikdar več.

Imel je ta kralj še drugo nadlogo.

Njegova palača je stala na visokem hribu. Tam pa ni bilo ne kaplje vode, tako, da so morali vlačiti vso vodo iz ravnine na hrib. Kralj je zato razglasil, da dobi oni, ki poseka drevo in skoplje vodnjak, polovico kraljestva.

Bilo jih je mnogo, ki bi bili radi imeli polovico kraljestva in ki so zato skušali posekati drevo in skopati vodnjak. Vsakdo pa je obnemogel. Zato je kralj razglasil, da bo poslan zanaprej vsakdo, ki se dela loti, a ga ne izvrši, v prognanstvo, in sicer na otok, ki se je nahajal daleč, daleč tam za morjem, odkoder se ne bi vrnil nikdar več.

Zdaj sta se lotila dela brata Peter in Pavel, ki sta mislila, da znata in zmoreta vse. Nista pa mogla posekati drevesa in ne skopati vodnjaka. Zato ju je poslal kralj na zapuščeni otok daleč tam za morjem, odkoder se nista vrnila nikdar več.

Slednjič je prišel na vrsto Urban.

Ko so ljudje videli, kaj namerava, so vpili: „Ne poskušaj! Ali nisi videl, kaka usoda je zadela tvoja dva brata?“

Urban pa je rekel: „In vendar bom poskusil!“

Vzel je izza pasa sekiro, nastavil jo na veliko drevo pri tleh in je rekel:

„Sekira le sekaj in mahaj namoč,
spravi drevo od palače tu proč!“

In sekira je začela mahati in je sekala in sekala. Ni bilo dolgo, pa se je zvrnilo velikansko drevo na tla.

Potem je vzel Urban kramp, ga je zapičil v skalo in je rekel:

„Kramp pa naj bije in koplje,
dotlej, da nam jamo izkoplje!“

In kramp je začel biti in mahati po skali. Ni bilo dolgo, pa je naredil v skalo globoko jamo.

Nato je privlekel Urban iz svojega žepa lešnikovo lupino. Potegnil je iz nje mah ter jo vrgel v jamo. Ena, dve — in že je začela kipeti iz jame mrzla, srebrnočista studenčnica. Bilo je vode toliko, da je kralju in ministrom in vsem drugim, ki so prebivali v palači, nikdar ni zmanjkalo.

Urban, katerega so imeli za bebca, je torej storil to, kar ni mogel storiti nihče drugi in kralj mu je dal polovico svojega kraljestva.

Trije prešički.

(Angleška pravljica. — Prevel: J. J.)

Bili so trije prašički, ki so šli po svetu, iskat svojo srečo. Hodili so vsak zase.

Hodeč tako po svetu, sreča prvi prašiček moža, ki je nesel kup slame. Rekel je možu:

„Mož, prosim te, daj mi slamo, da si postavim hišo!“

Mož je dal slamo in prašiček si je postavil hišo.

Kmalu nato pa je prišel tudi star volk. Trkal je na vrata in je klical:

„Prešiček, prešiček,
dovoli mi kotiček!“

Prešiček pa ni odprl vrat. Pokukal je le skozi gornje, podstrešno okence in je rekel:

„Ne, ne, volk, pri moji bradi,
takih-le stricev mi nimamo radi!“

Volk pa je dejal:

„Bom pa pihal in kihal
da ti bom hišo upihal!“

In volk je res pihal in kihal
in pihal, tako dolgo, dokler se ni
hiša vnela,
do tal pogorela
in volk je prašička požrl.

Tudi drugi prešiček je srečal kmalu moža. Ta mož je nesel sveženj turščevine. Prašiček mu je rekel:

„Mož, prosim te, daj mi turščevino, da si postavim hišo.“

Mož je dal turščevino in prašiček si je postavil hišo.

Kmalu nato je prišel oni stari volk. Trkal je na vrata in je klical:

Prešiček, prešiček,
dovoli mi kotiček!“

Prešiček pa ni odprl vrat. Pokukal je le skozi gornje, podstrešno okence in je rekel:

„Ne, ne, volk, pri moji bradi,
takih-le stricev mi nimamo radi!“

Volk pa je rekel nato:

„Bom pa pihal in kihal
in kihal in pihal,
da ti bom hišo upihal!“

In volk je res pihal in kihal
in kihal in piha,
dotlej, da je hišo upihal.

Se hiša je vnela,
do tal pogorela
in volk je prašička požrl.

Kmalu nato je srečal tudi tretji prešiček moža. Ta mož je vozil voziček opeke. Prešiček mu je rekel:

„Mož, prosim te, daj mi opeko, da si postavim hišo!“

Mož je dal opeko in prešiček si je sezidal iz nje hišo.

Kmalu nato je prišel oni stari volk tudi sem. Trkal je na vrata in je klical:

Prešiček, prešiček,
dovoli mi kotiček!“

Prešiček pa ni odprl vrat. Pokukal je samo skozi gornje, podstrešno okence in je dejal:

„Ne, ne, volk, pri moji bradi,
takah-le stricev mi nimamo radi!“

Volk pa je rekel nato:
„Bom pa pihal in kihal
in kihal in pihal,
da ti bom hišo upihal!“

Volk je res pihal in kihal, kihal in pihal, toda hiše ni upihal. In zakaj je ni upihal? Zato, ker je bila iz opeke.

Ko je volk to uvidel, je bil zelo jezen. Zatajil pa je svojo jezo in je govoril prašičku tako-le:

„Prešiček, jaz pa vem za njivo repe!“

„Kje pa je?“ vpraša prešiček.

„Tam doli na Kovačevem,“ pravi volk. „Če boš pripravljen jutri zjutraj ob šestih, pa bova šla skupaj tja in bova prinesla repe za kosilo!“

„Dobro!“ pravi prešiček. „Bom že pripravljen!“

Prihodnje jutro je vstal prešiček že ob petih zjutraj ter je šel po repo na Kovačevo njivo.

Ob šestih je prišel volk in je rekel: „Prešiček, ali si pripravljen?“

Prešiček pa mu je odgovoril: „Jaz sem bil že davno pripravljen. Repa se že kuha v mojem loncu!“

Zdaj je bil stari volk še bolj jezen, a se je potajil in je rekel: „Prešiček, jaz pa vem za polno jablano!“

„Kje pa?“ ga vpraša prešiček.

„Na Lipnikovem vrtu!“ pravi volk. „Če boš pripravljen jutri zjutraj ob petih, bova šla skupaj tja in prineseva poln jerbas jabolka!“

„Dobro!“ pravi prešiček, „bom že pripravljen!“

Prihodnje jutro je vstal prešiček že ob osmih zjutraj. Šel je sam na Lipnikov vrt ter si prinesel mernik jabolka.

Domov grede ga sreča stari volk.

Vpil je na prešička že od daleč: „Prešiček, prešiček, ali so jabolka kaj sladka?“

„Lepa so in sladka!“ je rekel prešiček: „Tu imaš, vržem ti eno!“

Prešiček je vrgel volku jabolko. Vrgel pa ga je tako, da je moral leteti volk daleč za njim. Tedaj je stekel prešiček hitro domov in se zaprl v svojo hišo.

Prihodnje jutro je prišel volk zopet k prešičku in mu je rekel: „Prešiček, ali nočeš iti popoldne k vili Radodarki?“

Prešiček je odgovoril: „Da, da! Ob katerem času pa boš pripravljen?“

„Ob dveh!“ je rekel volk.

Prešiček je šel k vili Radodarki že ob eni popoldne. Vila Radodarka, ki je obdarovala vsakogar, mu je dala lepo novo pinjo, katero je potreboval prešiček zato, da si je mogel mesti maslo.

Ko je nesel pinjo domov, zagleda od daleč volka. Zelo se prestraši. Toda bistra glavica prešičkova jo pogrunta! — Ker je stanovala vila v hribih, je šel prešiček zdaj po klancu navzdol. Zlezal je brz v pinjo in ta se je sama valila po hribu.

Tega se je volk tako zbal, da se je skrtil za grm. Kukul je izza grma in čakal, kdaj se bo ustavila pinja.

Pinja pa se ni ustavila. Valila se je in valila, dotlej, da se je privalila do prešičkove hiše. Tedaj je skočil prešiček ven, zbežal v hišo ter zaklenil vrata.

To je bilo volku preveč! Sklenil je, da bo naredil s prešičkom kar na kratko. Zlezel je na streho, odtod v dimnik in po dimniku se je splazil v kuhinjo.

Prešiček je pa vse to videl in slišal.

Obesil je nad ogenj svoj lonec, tako, da volk ni zapazil ognja. Ko je prišel volk po dimniku, je prešiček lonec odstranil. To je bila volkova smrt. Opeknel se je in je poginil.

Volk je nameraval pojesti prašička, pa je pojedel prašiček volka.

Nadin Nevenko:

Zaklad carja Radovana.

(Iz srbščine po Dim. Dimitrijeviču).

Naši duhovniki¹ so bili zelo priprosti, posebno po vaseh. Od ostalih vaščanov so se razlikovali samo v tem, da so znali na pamet psalter in druge potrebne molitve, in za silo tudi čitati in pisati. Še najbolj so se razlikovali po obleki.

Ponekod so bili zelo spoštovani, drugod malo, a nekje skoraj nič. Vse to je bilo odvisno od njih samih. Toda naši predniki so mnogo bolj spoštovali vero in cerkev kakor mi, pa so zaradi tega tudi bolje plačevali duhovnike. Zategadelj v tej dobi ni bilo siromašnega duhovnika. Najbogatejši v vasi so bili oni.

Tudi moja vas je imela bogatega duhovnika. Pa se mu je vse to zdelo premalo; hotel je imeti še več. Takrat se je, kakor še dandanes, v naši vasi mnogo govorilo o zakladu carja Radovana. Marsikdo ga je hotel najti in ga izkopati iz zemlje in pečine. Moj ded je razmetal precej denarja, da bi našel ter odprl mesto, kjer bi naj bil zaklad zakopan. Šel je v mnoge stare bolgarske in rumunske samostane in izpraševal za zapiske, iz katerih bi mogel dognati, kje se nahaja zaklad carja Radovana. Naš župnik je vse to vedel. Vtepel si je v glavo, da mora odkriti ta kraj. Večkrat se je o tem razgovarjal z mojim dedom. Na kresno noč so prehodili mnoge kraje, prisluškovali na mnogih mestih, da bi slišali, kako skače denar — toda zaman.

Neko dopoldne — (tako mi je pripovedoval oče), — prideta v našo hišo župnik in vedeževalka Stanka. Mene spode ven in ostanejo sami. Matere ni bilo doma. Jaz se radoveden skrivaj približam

¹ Tu se govori o pravoslavnihi duhovnikih.

hišnim vratom ter začnem prisluškovati. Čujem župnika, ki pripoveduje, da je zasledil zaklad. — Bajе je v neki stari knjigi našel (!) zapisano, da je na našem posestvu v T., nižje studenca, pri oni debeli hruški, zakopan zaklad. „Toda,“ reče, „najbolje bo, da takoj gremo in ga izkoplјemo. Dva človeka moramo vzeti s seboj, da bosta kopala, ti, Jurij, nas boš pa branil pred peklenščekom, če bi se slučajno prikazal.“ — Na te besede vsi plјunejo. Dogovore se, da bo oče dobil največji del, ker je zaklad v njegovi zemlji. Po kratkem pogovoru se župnik in Stanka odpravita vsak v svoji smeri proti domu.

Ko odideta, vzame oče svoj veliki jatagan (krivo sabljo) ter ga začne brusiti, kakor da namerava iti nad Turke. Bil je nekako vznemirjen in zelo nestrpen, ker se ni hotelo dovolj naglo zmračiti. Mene je pa kar nekaj sililo in gonilo, da svojo skrivnost nekomu povem. In res, pred mrakom stečem k tetinemu bratu Ivanu in mu povem vse, kar se je dogodilo dopoldne v naši hiši. Ivan je imel tedaj nekaj čez dvajset let. Malo se zamisli, potem se nasmeje in mi reče:

„Veš kaj — tudi mi bomo šli! Ti naberi nekoliko trsak, jaz bom dobil še nekaj prijateljev, pa homo šli, in jih prestrašili. Samo nikomur ne črhni besedice, sicer bi nas tvoj oče v svoji jezi zaklal.“

Vrnem se hitro domov in odberem deset trsak. Imeli smo jih cele snope, da so imele ženske s čim podkuriti. Skril sem jih v slivar ter sem pazil, da me nihče ni videl. Ko se je dobro zmračilo, pripaše oče jatagan, dene bat na ramo, pa se izgubi v mraku. Malo pozneje zbežim tudi jaz k tetinemu bratu Ivanu. Ko sem prišel tja, je bilo že popolnoma temno. Vsak izmed nas si je še napravil piščalko, potem smo odšli.

Naše imetje v T. se je nahajalo v podnožju hriba. Pod hribom je izviral studenec, a pod studencem je rastla debela votla hruška. Od tu do reke se je raztezala lepa livada, ki je bila več vredna kakor ves ostali hrib.

Nad studencem so bile neke stare zidine — najbrž ostanek kakega rimskega gradiča. Tu sem vselej, kadarkoli sem kopal, našel star srebrn denar in črepinje starih posod. Čudil sem se obliki teh črepinj in raznolikim drugim predmetom.

Ko smo bili že blizu, smo se razdelili: eni so šli na grad, drugi pa na dolnjo stran. Pri studencu smo zagledali mal ogenj, vse okolli pa je bila taká tema, da niti prsta pred seboj nisi videl. Posod vse tiho, — samo v daljavi je lajal nek pes...

Naenkrat smo zaslišali udarec krampa, ki je zamolklo odjeknil v nočni tišini. Začutili smo vonj zemlje. Udarci so bili vedno hitrejši. Tedaj zapiska eden naših na piščalko. Pisk se je razlegal po vsej dolini. Takoj za tem se oglasi pisk iz nasprotnega konca.

„Saj sem rekel — tukaj je denar! Kopljite hitro!“ — smo začuli župnikov glas, zatem začne glasno čitati neke molitve, da razpodi peklensčke!

Kopanje je postajalo vedno hitreje, a piščalke so žvižgale od vseh strani in odmevale v dolini, kakor da se podi okrog tisoč vragov. Nekdo odvali z brega veliko skalo, ki pridrevi kakor vihar do kopačev. — Nastane tišina. Ustrašili smo se, da jih je ona stena ranila, zato gremo oprezno k njim. A kaj je bilo.

Uteči si niso upali, ker jih je bilo strah peklenskih sil. Ko pa prilomasti mimo njih ona skala, pa padajo na zemljo drug čez drugega. Nastane prerivanje in premetavanje. Nihče ni hotel biti na vrhu! Tej lomnjava in prerivanju ni hotelo biti konca. Ubogi župnik in baba Stanka! Od Stankine srajce in krila so visele same cunje; takisto je bilo z župnikovo suknjo.

Očeta je obtil znoj; mahal je z jataganom na vse strani po temi. — Branil jih je pred hudobnimi duhovi.

Mi smo skoraj pomrli od smeha. Če bi nas bil oče slišal ali videl — gorje bi nam bilo vsem!...

Tako je moj oče končal bajko o zakladu carja Radovana. Dolgo potem so še dražili župnika s tem.

V. M.:

Borza dela.

Po domače bi rekli posredovalnica za delo. Izraz borza je prevzet s trgovinskega področja. V trgovini poznamo borze kot ustanove, ki predstavljajo nekake stalne trge, na katerih se shajajo trgovci in sklepajo trgovinske kupčije in sorodne posle za vse predmete, s katerimi se na borzi trži. Borze so v trgovini kot vremenske postaje, ki kažejo potrebe v trgovini, in ki omogočajo in posredujejo prodajo blaga. Ker predstavlja človeško delo tudi blago svoje vrste, so tudi za človeško delo potrebne posredovalnice, borze in take od države ustanovljene in priznane posredovalnice za delo imamo v naših javnih borzah dela.

Že prva narodna vlada za Slovenijo je ustanovila borzi dela slično ustanovo. S kasnejšo delavsko zakonodajo so bile ustanov-

ljene borze dela za vso državo. Te borze pa niso poslovale dobro, ker so bile slabo podprte z gmotnimi sredstvi. Zato so bile v l. 1927. in 1928. ukinjene na ta način, da so bile črtane podpore za te borze v državnem proračunu. Te borze pa so imele že od preje po zakonu o zavarovanju delavcev iz leta 1923. svoj samostojen dohodek v prispevkih delavcev in delodajalcev v približno isti višini, kakor jih ima delavska zbornica. Nabrani prispevki so se nalagali v poseben sklad, ki je dosegel leta 1927. že lepo svoto 30 milijonov dinarjev. Ko je prevzel posle ministra za socialno politiko Slovenec dr. Gosar, je s posebno naredbo na novo uredil posredovanje dela in ustanovil po vsej državi javne borze dela, ki so sicer del državne uprave, ki pa imajo svoje popolnoma samostojne, od državnega proračuna nezavisne dohodke v prispevkih, kot gori navedeno. Do takrat nabrani denar pa se je povečini uporabil za zidavo delavskih stanovanj in ustanov. S posojili iz tega fonda so slovenska mesta zgradila razne delavske ustanove, za zgradbo delavske zbornice v Ljubljani je bilo na pr. posojenih 1,800.000 Din. To je na kratko orisan razvoj borze dela.

Cilj te ustanove je, kakor je že uvodoma namignjeno, predvsem posredovanje dela. V drugi vrsti pride v poštev tudi podeljevanje podpor brezposelnim.

V trgovini ločimo takozvani notranji trg, to je potrebe po gotovem blagu znotraj države, in zunanji trg — trg izven države. Naša borza dela v Ljubljani se predvsem peča z notranjim trgov, to je s posredovanjem dela znotraj države. Ker pa je naš notranji delavski trg z delavskimi močmi nasičen in že prenatrpan, je borza pričela posvečati čim dalje večjo pozornost tudi razmeram izven države, kar je pa v ozki zvezi z izseljeniškim vprašanjem. Za delo izven države se bo treba čim dalje bolj brigati, ker prirašča po ugotovitvah borze dela na našem notranjem trgu letno 6000 delavskih moči, medtem ko industrija in njene potrebe po delavskih močeh v svojem razvoju daleko ne dosegajo iste hitrosti. Zapadna Evropa pa delavske moči vedno bolj potrebuje, ker se pri njej kaže upadek na prebivalstvu vsled zmanjšanega števila porodov za časa vojne in po vojni. Izseljeniško vprašanje pa leži pred nami še popolnoma neobdelano in odprto. Tu bomo morali vzeti za vzor izseljeniško politiko Nemčije, Poljske in Italije, ki donaša narodnemu gospodarstvu vsako leto težke milijone in celo milijarde čistega zaslužka. Že naš prvi poskus na tem polju je pokazal ne navadno lep uspeh. Borza je poslala v Nemčijo 800 delavcev, ki so delali od aprila do novembra ter se vrnil vsak s po 5000 Din

čistega zaslužka ter tako prinesli v državo 4 milijone dinarjev. O izseljeništvu za enkrat dovolj, gotovo pa je, da se bo treba temu vprašanju še posebej posvetiti in da bo treba izseljevanje samo dobro organizirati tako, da naši ljudje zunaj ne bodo izgubljali svojih najlepših moči in se vračali izmzgani ter brez zaslužka domov.

V notranjem trgu se borza dela predvsem peča s posredovanjem dela industrijskemu delavstvu. Trg kmetijskega dela je radi svoje mnogoličnosti in radi ogromnega števila majhnih kmetijskih delodajalcev preveč neenoten, da bi se lahko uspešno uveljavljal in da bi ga mogla borza dela upoštevati. Vendar pa so ugotovitve borze dela brezdvomno velike važnosti tudi za ubožni kmetijski stan, iz katerega se vedno na novo rekrutirajo vrste delavskega stanu. Tako je borza ugotovila popolnoma prenatrpanost v oblačilni stroki, v čevljarški stroki, pri kovinarstvu in na živilskem trgu in tudi drugod ter za enkrat kmetijskim in tudi drugim staršem odločno odsvetuje dajati svoje otroke v uk za te poklice. Brezbrižni mojstri, ki ne poznajo celotnega položaja, sicer kljub temu često inserirajo za vajence tako, da jih jim nepoučeni starši izroče. Ko pa taki vajenci odslužijo svojo dobo, kljub učnemu izpričevalu ne dobe mesta in zaslužka.

Za naše čitatelje bodo predvsem zanimive izkušnje, ki jih ima borza dela v gozdni stroki. Pred vojno so mnogoštevilne skupine naših ljudi sekale po hrvatskih in slavonskih ter ostalih gozdovih v krajih južno od Slovenije. Vojska je vse te vezi pretrgala. Poleg tega pa so se stvorile posamezne partije delavcev pod vodstvom bolj večjih in izkušenih, ki se neposredno pogajajo s tvrdkami lesne in gozdne industrije za delo. Tako je posredovanje borze precej izključeno, kljub temu pa se posamezne tvrdke obračajo še na borzo. V letošnjem letu bi borza lahko oddala 400 mest v gozdni industriji, to je za sekanje, obtesavanje itd., na podlagi povpraševanja tvrdke Nihag v Bosni, ki je stavila tem delavcem za dobo treh let jako ugodne ponudbe. Toda borza za to potrebnih delavcev ni imela na razpolago.

Tudi v stavbni industriji se je razvilo slično neposredno občevanje med delodajalci, stavbeniki in stavbnimi delavci, razdeljenimi na partije. Kar se pa tiče poljedeljskega dela, borza posreduje le malo radi njegove raznoličnosti in neenakosti pogojev, vsled katerih se mora isto delo v različnih krajih različno opravljati. Tako bi n. pr. kosec z barja na kraškem svetu svojo koso kaj kmalu pokončal in malo nakosil. Obratno bi kosec s Krasa vlekel svojo

koso često iz močvirnih tal, dokler bi se ne priučil novemu terenu. Tudi način oranja, delanja okrajev, brazd in ogonov je povsem drug na trdih tleh, ki so skopa z dobro zemljo kot v ravnini, bogati z globoko in mehko zemljo.

Zanimivo je tudi dejstvo, da so plače za hlapce mnogo slabše v mestu in v mestnih okolih kot pa na deželi. Dočim dobi dober hlapec pri konjih v Ljubljani ali okolici največ 400 Din mesečno poleg oskrbe, se plača na deželi dobremu hlapcu tudi do 600 Din. Kljub temu pa vsi silijo v mesto, ki je prenatrpano in nočejo prevzemati služb na deželi, koder so še mnoga hlapčevska mesta prosta. Isto velja za služkinje. Čim okusi dekle s kmetov delo v mestu, je ni mogoče več pregovoriti za na kmete, dasi se plače in življenjski pogoji za služkinje v mestu niti z daleka ne morejo kosati z njihovimi plačami na deželi. To je brez dvoma nezdrav pojav in prav odločno svarimo kmetska dekleta in fante pred pritiskom v mesto, ki neizkušene ljudi kaj skoro pokvari, povrhu tega pa še slabo plača ter z viška gleda na pošteno delo njihovih rok. Dokler je le še kaj mesta in kruha na deželi, ostanite tam, ker le dežela ceni in spoštuje kmetsko delo tako, kakor mu gre. Nekvalificiranih delavcev, to je delavcev, ki niso izučeni prav za kako posebno stroko pa je v mestu že zdavnaj preveč in je prav žalostno gledati raztrgane in zamazane pohajkovalce po cestah okoli borze dela v Ljubljani, ki bi lahko bili na deželi zastavni kmetski fantje in brhka kmetska dekleta.

Borza dela vrši veliko nalogo. Njen razvoj gre v smeri splošnega zavarovanja delavstva zoper brezposelnost, pa tudi zaenkrat izvršuje važne naloge in varuje delavstvo pred največjo bedo. Njen pomen raste sčasoma tudi za kmetsko delavstvo in bo za to delavstvo borza tem važnejša, čim bolj se je bodo delavci poljskega, gozdnega in sličnega dela sami posluževali. V slučaju potrebe se obračajte na borzo samo v Ljubljani ali na njene podružnice v ostalih mestih Slovenije. Borza dela v Sloveniji je zaenkrat nedvomno najdelavnejša izmed vseh, ker je na temelju dosedanjih podatkov posredovala v tekočem letu skoro ravno toliko služb, preskrbela je namreč 16.000 delavskim močem mesta, kakor so jih posredovale vse borze v ostalih delih države. Ljubljanski borzi dela načeljuje g. Žužek, kateremu se dopisnik tudi zahvaljuje za podane informacije.

Slaba navada — železna srajca. Človeka se oprimejo slabe navade, da sam ne ve kdaj in kako. In kadar so že v nas in so nam v nadlego, jih ni več moči odpraviti. Bati se je torej treba slabih navad, da se nas ne oklenejo kakor — železna srajca.

Zelo slaba navada je jutranje poganje zdravega človeka. Ves dan je slabe volje in vse mu je v napotje. — Zjutraj, ko vstajaš, zapaziš, da srajca nima gumba. Da bi prišla drugega, ne utegneš več. Brž poiščeš zaponko, da si spneš srajco. Zaponka te bode ves dan, ali pa si v skrbeh, da se bo videla, in prerivaš obleko sem in tja, da bi skrila zaponko, ki se morebiti kaže izpod obleke. — Pri spodnjem krilu se utrga trak. Ne utegneš ga prišiti. Zvežeš skupaj, skoraj gotovo ostane tako še drugo in tretje jutro, dokler se ne utrga trak vnovič na cesti in imaš krilo na tleh v posmeh mimoidočim.

Ko se obuvaš, zapaziš, da je v nogavici luknja. V največji naglici iščeš šivanko. Sukanca iste barve ne moreš najti. Zašiješ črno nogavico z belim sukancem kar površno in jo oblečeš. Iz čevlja se vidijo beli šivi. Da se ne vidijo, primeš peto nogavice in jo potegneš niže v čevlji. Ves dan te skrbi ali se vidi raztrgana nogavica. Nazadnje pa še greš z doma — brez robca.

In to vse radi tega, ker imaš navado, da zjutraj poležuješ in ne znaš zgodaj vstajati. Ves dan te nekaj skrbi, ti je neprijetno, te jezi, si slabe volje, da ne moreš s pridom delati. To si naredila enkrat, si naredila drugič in potem si delala to že iz — navade. Slabo voljo pa si stresala prav radi raztrgane nogavice.

Take navade so sicer majhne in neznatne, a so slabe. Če pa hodiš po svetu z železno srajco, je to težko in neokretno breme, ki se ga boj in ga ne nosi.

ZA BOŽIČ.

Pecivo za božično drevesce. Mešaj 2 žlici surovega masla, 5 žlic stolčnega sladkorja, 3 cela jajca, 5 žlic zmletih orehov, 1 skodelico kisle smetane, 1 pecivni prašek in malo več kot pol kg moke. Naredi testo, razvaljaj tanko, zreži s kozarcem kolačke, naredi v sredi majhno luknjico in lepo rumeno zapeci.

Rožičeva potica. Vzemi $\frac{1}{2}$ kg lepe, suhe moke, 2 rumenjaka, veliko žlico masla, iz 2 dkg vzhajane kvasa, malo soli, malo sladkorja; dobro pregneti in pusti vzhajati. Medtem pa popari z vrelim mlekom malo manj kot $\frac{1}{2}$ kg zmletih rožičev, primešaj malo surovega masla in smetane, 2 žlici sladkorja, malo cimeta in limonove lupine. Ta nadev enakomerno razmaži po testu, tesno skupaj zvij, deni v namazan model in ko vzide, počasi rumeno zapeci.

Medena potica. Naredi testo kot za rožičevo. Za nadev pa pripravi sledeče: pristavi v loncu pol kg medu, malo masla, cimeta in 2 žlici sladkorja.

Ko zavre, prideni še 3 pesti drobtinic in 2 pesti zmletih orehov. Odstavi in pusti, da se shladi. Ohlajen nadev namaži na zvaljano testo, potresi še z 2 pestmi zmletih orehov, tesno zvij, deni v namazan model, pusti dolgo vzhajati in lepo zapeci.

Orehova potica. Naredi testo kot za rožičevo. Za nadev popari z vrelin mlekom pol kg zmletih orehov. Zmešaj, da naraste: 3 žlice masla, 3 žlice sladkorja, 2 rumenjaka, malo limonovih lupinic in malo vanilije. Prideni poparjene orehe, namaži enakomerno testo, tesno zvij, deni v namazno obliko, pusti vzhajati in lepo zapeci.

Prikrojevalni tečaj. Lani so naša društva v zimski sezoni prirejela šivalne in prikrojevalne tečaje za dekleta. Za te tečaje je bilo vedno veliko zanimanje. Posebno dekleta, ki si šivajo balo, so se zanimala za te tečaje. Tečaje je vodila gdč. Skočirjeva v veliko zadovoljstvo prirediteljev. Uspehi so bili naravnost presenetljivi. Tečaje so društva zaključila z razstavo teh izdelkov. Obiskovalci teh tečajev so se čudili, kako je bilo mogoče v enem tednu izgotoviti toliko lepih stvari. „Gruda“ je priobčila nekoliko slik teh tečajev. Žalibog samo skupine, čeprav bi bilo koristnejše objaviti slike posameznih izdelkov iz izložbe. Zveza bo pomagala tudi letos društvom prirediti take tečaje in ima že dogovor z gdč. Štefi Koprivc iz Zagorja ob Savi, ki bi te tečaje vodila. Vsa društva, ki žele prirediti tak tečaj, naj se nemudoma javijo Zvezi in navedejo čas, ki se jim zdi najprimernejši za prireditev tečaja v njih kraju. Zveza bi potem napravila načrt za celo sezono. Vsak tečaj bi trajal 7 dni. Stroški so sledeči: učiteljci je treba poskrbeti stanovanje in hrano ter ji dati 200 Din. Društva naj pripravijo natančen proračun vseh stroškov in ga razdele med učenke.

Madeži od jajc na srebrnih žlicah. Srebrne žlice dobijo v jajčnih jedilih namočene, rumeno ali rjavo barvo, ki se da le težko odstraniti. Najbolje je, če take žlice snažimo z navadno kuhinjsko soljo ali pa s finimi, presejanimi sajami in jih potem zdrgnemo z usnjenimi krpicami.

Madeži od tlnte v lesenih tleh izginejo, če se pomočijo z razredčeno solno kislino in s čisto vodo umijejo. Pri starih madežih je treba pustiti dalje časa solno kislino učinkovati. — Ali: Za snaženje madežev si pripravimo dve zmesi, in sicer prvo, ki obstoji iz enega dela citronove kisline, dveh delov našičene raztopljine boraksa v vodi ter iz desetih delov vode, ki obstoji iz treh delov apnenega klorida, treh delov nasičene raztopljine apna in iz šestnajstih delov vode. Madež na tleh namažemo s prvo tekočino, preostalo mokroto pa izsušimo s pivnim papirjem. Potem pomažemo madež z drugo tekočino, vsled česar izgine. — Iz lesa se odstranijo madeži od črnila tudi tako: 200 gramov koncentrirane angleške žveplene kisline vlijemo polagoma med stalnim mešanjem v dva litra vode (ne narobe!). Madež se oddrgne najprej z vodo in peskom, potem se polije s tako razredčeno žvepleno kislino in se dobro izmije z vodo.

Madeže od loja in sveč snažimo bodisi z bencinom ali pa na ta način, da razgrevamo kepice vate na plamenu in kolikor mogoče vročo pritisnemo na madež tako, da vata loj popije. Pozneje osnažimo še dotično mesto z bencinom ali pa z etrom.

Madeži od pečatnega voska se odpravijo, če odpraskamo najprej kolikor mogoče pečatni vosek in potem zberišemo madež s flanelasto cunjico, namočeno v močnem špiritu.

Madeže od krvi iz raznega blaga lahko izperemo v vodi, kjer smo raztopili nekoliko mila. Če še kaj ostane, operemo madeže z vodo, kateri smo dodali na 30 gramov vode 1 gram škavne kisline. — Ali: Iz krompirjevega ali pšeničnega škroba in nekoliko vode naredimo gosto kašo in z njo madež na debelo namažemo in pustimo, da se posuši. Kadar potem škrob okrtačimo, izgine tudi madež. Pri starih madežih je to treba večkrat ponoviti. Ta način snazjenja ne škoduje niti najbolj občutljivim barvam. — Iz volnenega blaga izperemo lahko madeže od krvi, če dotično mesto dalje časa namakamo v vodi, ki smo ji dodali nekoliko mila. Posebno sveže madeže na ta način lahko izperemo. — Iz perila ali pa iz volnenega blaga se krvni madeži izperejo, če se perilo namaka najprej v mehki vodi, pozneje pa v vodi, kateri smo dodali nekoliko sode. Potem se madež šele izpere s pomočjo vode in mazavega mila. Krvnih madežev ne smemo nikdar takoj z milom prati, ker postanejo s tem manj raztopljivi. — Iz lesenih tal odstranimo madeže od krvi, če jih drgnemo z razredčeno žvepleno kislino (na 4 dele vode 1 del kisline). Pozneje umijemo dotično mesto z vodo ali pa z lugom. — Tudi z vodo, ki smo ji dodali nekoliko sode ali pa z močnim lugom se dajo taki madeži izprati. Nazadnje pa jih moramo oplakniti še s svežo vodo.

Madeži od piva. Pivo povzroča zlasti na svetlem blagu madeže. Če je blago sukneno, se dajo taki madeži izprati, in sicer dokler so sveži, z čisto vodo, drugače z bencinom.

Lesk na črnem žametu. Obleka iz črnega žameta dobi, kadar se dalje časa nosi lesk. Ta lesk odpraviš, če namočiš črno, volneno krpo v črni kavi in z njo previdno brišeš lesketajoča se mesta.

Bele madeže na predmetih, ki so barvani z oljnato barvo, odstraniš lahko s pepelom smodk. Pepel zmažeš z vodo, da postane, kakor kaša in pomazeš z njo madež, ki ga čez eno uro nato obrišeš. Če madež ne izgine, ponovi to še enkrat.

Kako odstraniš sadne madeže? Sadne madeže odstraniš iz perila, če dotično mesto opereš z mlekom ter zmoliš s salmijakom.

Kako odstraniš madeže iz belega atlasa? Čisto belo vato namoči v pogret špirit in z njo drgni zamazano mesto. Madeži zelo hitro izginejo. Čevlje iz atlasa, na katerih so madeži, lahko na ta način hitro očistimo, in sicer tako, da so videti, kakor novi.

Kako odpraviš mastne madeže iz volnenega blaga? Mastne madeže odpraviš iz volnenega blaga, ako poliješ žlico pšenične moke ali mastike (Federweiss) z bencinom in napraviš iz tega kašo. Kašo deni na mastno mesto in jo pusti, da se posuši, nakar kašo odstrani s čisto krtačo. O madežu ne ostane niti sledu, medtem ko ostane, če čistiš s samim bencinom, kolobar okoli madeža. Kadar je blago zelo mastno moraš gornje navodilo ponoviti. Seveda je treba volneno blago pred tem dobro očistiti.

Madeži od kave. Madeže od kave spravimo iz perila, če zmešamo jajčni rumenjaki z glicerinom in jih s to zmesjo namažemo in potem v mlačni vodi izperemo ter še mokro perilo na drugi strani polikamo z likalnikom, ki ni pregorak. Glicerini popije česlovino kave in maščobo mleka, ne da bi barvo blaga pokvaril. Madeže od črne kave odstranimo iz svilenega blaga, če jih operemo z vodo, kateri smo dodali nekaj govejega žolča. Madeži od bele kave se dajo

izprati tudi z bencinom ali pa z razredčenim amonijakom. — Iz raznega drugega blaga se dajo kavni madeži odstraniti tudi na ta način, da jih izperemo z vodo in z milom. Če ne izginejo, jih izperemo v slani vodi (na en liter vode 50 gramov soli). Če so madeži nastali po beli kavi, jih namažemo z glicerinom, operemo v mlačni vodi in na nasprotni strani blago polikamo.

Madeži od kolomaza (šmira). Madeže od kolomaza odstranimo iz blaga, če jih pomočimo z vodo, pomažemo z rumenjacom in z milom namilimo ter pustimo nekaj časa na miru. Potem izpiramo madeže enkrat v terpentinovem olju in drugič v vodi toliko časa zaporedoma, da izginejo. — Ali: Madež namažemo s terpentinovim oljem in ga pustimo, da se posuši. Potem madež z nohtom opraskamo in izperemo z gorko vodo. — Iz svilenega ali pa volnenga blaga izperemo madeže od kolomaza, če jih pomočimo z močnim žganjem ali pa s špriitom. Čez eno uro pomažemo madež z rumenjacom in onesnaženo mesto rahlo tremo s prstom. Nato blago dobro izperemo v čisti vodi in ga izžmemo. Končno se onesnaženo mesto zbrše s platneno krpico in se pusti, da se blago posuši. — Ali: Madeže namažemo s svežim presnim maslom in kadar so se omehčali, jih izperemo z bencinom in potem še s čisto vodo. Pri starih madežih je najbolje namesto masla rabiti žveplov eter.

Madeže od čresla v perilu namočimo z vodo, posujemo s stolčnim vinskim kamnom in jih čez 24 ur dobro z vodo izperemo.

Organizacija

Knjižica: Društva, ki še niso vrnila knjig, naj store to nemudoma. Društva, ki knjige žele, naj se javijo.

Znaki. Društveni znaki štiriperesna deteljica so dospeli v prav lični izdelavi, večji in mali. Pošljemo lahko takoj. Cena Din 5.— za komad. Naročite!

Ljubljana. „Mlada Generacija“ je imela 19. novembra v lokalni na Miklošičevi cesti izredni občni zbor, čigar udeležba je bila popolna. Izvolil se je novi odbor in sicer: predsednik: Bradač Viktor; podpredsednik: Gerk Adi; tajnik: Kramberger Milan; blagajnik: Pristov Franc; odborniki: Čuček Milica, Predalič Vladka, Vrančič Ciril, Vrhovnik Milan, Marn, Kornicar; revizorja: Romih Jože in Gerk Rudi.

Novi odbor je takoj zgrabil za delo resno in videti je, da bo tudi „Mlada Generacija“ začela sedaj z resnim delom. Ustanovili so se razni oddelki, ki že živahno delujejo, tako dramatski odsek že poskuša s „Šarlijevo tetko“ in tudi drugi krožki smatrajo sprejete naloge za resne. Dobro delujejo angleški, nemški in francoski ter šahovski krožek, isto tako vlada največje zanimanje za debatni in retorični krožek.

Kakor rečeno, z delom se je začelo resno in uspeh upajmo, da ne izostane. Prva nova prireditev „Mlade generacije“ je bil Miklavžev večer dne 5. t. m. v prostorih hotela Lloyd, o čemur bomo prihodnjič poročali.

Notranje Gorice. Naše Društvo kmetiskih fantov in deklet je na Martinovo nedeljo priredilo dobro uspelo igro „Verigo“. To je prva igra v letošnji zimski sezoni, ne bo pa zadnja. Priredili smo tudi Miklavžev večer z deklamacijami in

obdarovanjem. Igra „Veriga“ je bila dobro obiskana in nam je prinesla finančnega in še več moralnega uspeha. V zimski sezoni nameravamo prirediti tudi šivalni in prikrojevalni tečaj za naša dekleta. O naših bodočih uspehih bomo pridno sporočali.

Frankolovo. V gostilni Schnabel je naše društvo 13. novembra priredilo Martinov večer, ki so se ga v velikem številu udeležili tovariši iz Nove cerkve, Vojnika in Savinjske doline. Prostori so bili nabito polni. Seveda smo vse lepo dekorirali, ovili z zimzelenom in ne samo sobe, ampak tudi svoje klobuke. Bilo je za vse preskrbljeno in dobre volje smo bili vsi, zavedajoč se, kako primerne so take prireditve za medsebojne obiske in spoznavanje. Zeleni lampijončki so že pogasili, a mi smo imeli še vedno živahne pogovore. Tudi z dobičkom smo zadovoljni, kar nas vzpodbuja zopet za čim prejšnjo prireditev.

24. novembra pa je naše društvo napravilo izlet k našemu ljubeznivemu strokovnjaku, g. Franu Goričanu v Vojnik, ki nas je kar najprijazneje sprejel. Razkazal nam je vse, kar nas je moglo zanimati, tako poljedelske stroje, vzorne hleve, vrtove, njive in travnike, shrambe itd. Med potoma nas je poučeval in bodril, kako naj se učimo sami samostojno misliti, opazovati, primerjati in sklepati, ter poskušati z modernim gospodarstvom, ki pomnožuje dohodke in zmanjšuje stroške. Hvaležno smo ga poslušali in obdržali ga bomo v spominu kot človeka, ki nam hoče dobro, ki je vnet za naš napredek — za nas kmetsko mladino. Ko nas jet udi pogostil, smo se razšli z željo, da ga čimpreje zopet vidimo v svoji sredi.

Dramlje. Našega članskega sestanka 3. novembra se je udeležilo 48 fantov in deklet. Imeli smo sledeči dnevni red: 1. Čitanje društvenih pravil (ker mnogim niso bila točno poznana); 2. ureditev lokala; 3. pevski zbor; 4. telovadba (proste vaje); 5. dramatski odsek; 6. večerna gospodarska šola; 7. plesne vaje; 8. „Gruda“; 9. članarina; 10. slučajnosti.

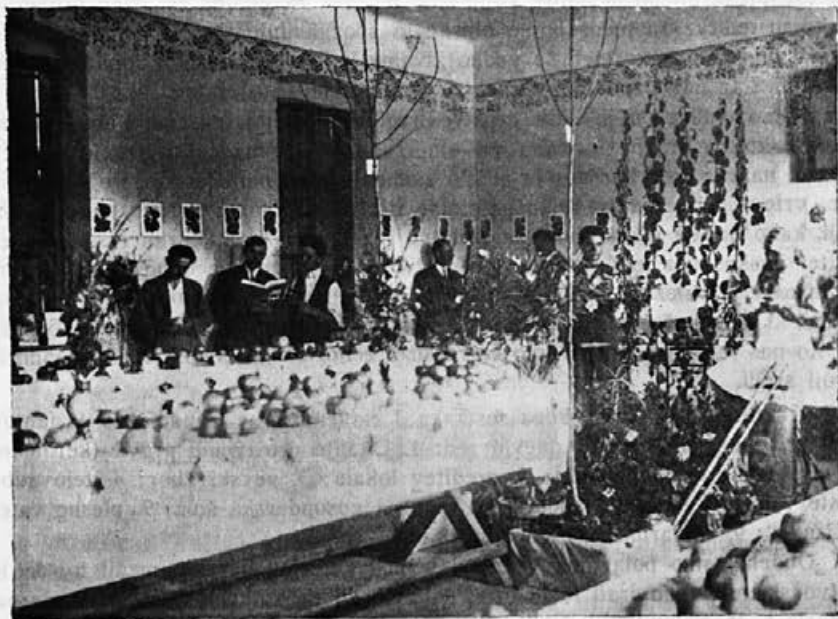
Obdelali smo polagoma vse točke, med katerimi naj bi omenil to, da je društvo sklenilo renovirati lokal in si nabaviti slike: Radiča, Tolstoja, Prešerna, Cankarja i. dr. Sklenili smo naprositi g. Fr. Košutnika, da bi hodil poučevat naš pevski zbor, v katerega se je prijavilo 38 fantov in deklet. Na Štefanovo bomo priredili nekako akademijo našega društva s telovadnimi in pevskeimi točkami, živo sliko itd. ter s prosto zabavo.

Ob zimskih večerih pa bomo poslušali naše tovariše, ki so v kmetijstvu precej podkovani, nauke o kmetijskem in združniškem delu. Gdč. Hilda Delcott pa nas bo učila plesati češko besedo.

Sklenili smo tudi za vsako ceno nabaviti si lastno knjižnico in obračamo se za pomoč na Zvezo kulturnih društev v Mariboru in Zvezo kmetjskih fantov in deklet v Ljubljani.

Dramlje. Tukajšnja sadjarska podružnica je priredila sadno razstavo. Najzaslužnejši delavci na tem polju se vidijo na sliki. Res nas je ta prireditev stala mnogo truda, toda vse to smo pozabili 6. oktobra, ko smo z zadoščenjem in ponosom slišali oceno ocenjevalne komisije, ki nam je povedala laskav rezultat našega prizadevanja, namreč, da smo mi Dramelčani prekosili vse tovrstne prireditve v okolici Maribora. Komaj smo verjeli, tako lepo se je slišalo, a spoznati smo morali resnico, da niti sami nismo vedeli, da gojimo toliko najboljših priznanih sadnih vrst po naših vrtovih. Spoznati smo morali, da se v našem kraju pridela mnogo prvovrstnega sadja. Razumljivo je, da nam daje to misliti.

če ne bi bilo pametno in tudi dobičkanosno posvetiti tej kulturi več pozornosti in sile. Tukajšnji drevničarji smo takoj sklenili cepiti le najboljše svetovno rekordne vrste (6—8 vrst), tako da bomo lahko pošiljali vagonске množine najboljšega sadja na svetovni trg — ko minejo potrebna leta. Pa tudi tega nismo pozabili, da bi bil tozadevni trud le za prekupce in odločeni smo spravljati potem zadružniškim potom naše sadnje na trg. Mesto, da se polnijo žepi prekučevalcev, naj se opomorejo s tem raje blagajne naših organizacij, ki služijo širokim kmet-skim plastem.

Na željo občinstva smo morali razstavo ponoviti 13. oktobra. Razstavilo je 22 posestnikov 64 vrst sadja z 211 vzorci. Prevladovala je: Kanada, kastelska reneta, voščenska, pozno jesenski kalvil, štajerski moščancelj. Od vseh so bile ovržene le dve vrsti. Tudi med, marmelada, breskve, slive, češplje, orehi in grodzje je dajalo sliko razstavi.

Odlikovanja so bila priznana agilnim članom obeh društev, ki so tudi največ žrtvovali za prireditve, in sicer so bila podeljena: Josipu Stojanu, Andreju Jesenku in Franju Mastnaku. Nagrade II. reda so bile priznane: Ignacu Vrbcu, Josipu Jesenku, Antonu Arzenšku, Tomu Arbajterju in Mihju Venguštu. Vsem drugim so bile priznane nagrade III. reda.

Oblastni odbor mariborske oblasti nam je v ta namen odobril 1000 Din subevncije (iskrena hvala!) Tukajšnja posojilnica, ki je nastala iz nas, ki bi morala imeti načelo: iz naroda za narod, pa je imela zato gluha ušesa. (žalostno!).

Razstavljeno sadje je ob zaključku izdražil veletrgovec Peter Majdič iz Celja, za ceno Din 550, kar pride v podružnično blagajno za kritje stroškov.

Vsak, kdorkoli nas je posetil, se pohvalno izrazi o tej razstavi — in to nam daje novih moči. Naprej!

Odgovor uredništva.

V naslednjem odgovarjamo na pismo pododbora Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Celju, ki je bilo priobčeno v 11. številki „Grude“.

Mi sami uvidevamo, da „Gruda“ ni povsem taka, kot bi si jo morda želeli nekateri naši čitatelji in da prinaša predvsem premalo zabavnega čtiva: povesti, črtice, šaljivke itd. in preveč poučnega, strokovnega in organizatornega berila. Naj tukaj navedemo nekoliko vzrokov, radi katerih je v preteklem letu bila „Gruda“ taka. „Gruda“ se je letos predvsem z vsemi svojimi silami borila za svoj obstanek. Njeno finančno stanje je bilo mizerno. Naročnikov, takih, ki bi plačevali redno tistih borih 30 Din nismo imeli mnogo, lastnega kapitala tudi ne. Komaj smo vsak mesec sproti plačevali tiskarno. Da bi honorirali pisatelje, ki so nam dajali svoje prispevke za list, ni bilo misliti. Pomagali smi si s prevodi, o katerih smo mislili, da bodo čitateljem ugajali. Če s tem nismo vsakemu čitatelju ustregli, obžalujemo. Sicer pa smo bili in smo še vedno prepričani, da tudi pouka ne smemo zametavati. Najboljša pomoč bo „Grudi“ delo celjskega pododbora, ki potom svojih tiskovniških odsekov marljivo zbira nove naročnike. Če bomo uspeli in število plačujočih naročnikov dvignili, bo imelo uredništvo na razpolago potreben denar za honorarje piscem. V tem slučaju se bo uredništvo potrudilo in nudilo v „Grudi“ le najboljše. Pozivamo vsa svoja društva in vse svoje pododbore, da napno vse sile in pridobijo čim več novih plačujočih naročnikov, ker le v tem slučaju bo mogoče „Grudo“ izboljšati. V prihodnjem letu bomo na željo mnogih naših članov prinašali manj strokovnih in poučnih člankov ter več lahkega in zabavnega čtiva. Radi bi tudi priobčevali originalne dopise iz vrst naše kmetijske mladine. Želimo objavljati njih misli in nasvete in pripravljene bi bili take članke priobčevati v „Grudi“. Javite se nam torej vsi Vi, kmetijski fantje in kmetijska dekleta, ki mislite, da bi bilo potrebno, da vaše misli objavite potom našega lista vsem svojim društvenim bratom in sestram. Z dobro voljo in skupnim sodelovanjem bomo dosegli vse, kar si želimo!

Uredništvo.

POSVETOVALNICA

Za čitance naše „Grude“ smo uvedli posvetovalnico. Fant ali dekle, gospodar ali gospodinja, vsakdo, ki bi rad kak nasvet, poljsnilo ali pouk, naj napiše v pismo, priloži 2 Din v znakah za odgovor in pošlje na uredništvo „Grude“. Dobil bo odgovor na dom in če bo kazalo, ga bomo priobčili tudi v posvetovalnici naslednje številke „Grude“, da bo tudi drugim v pouk in zabavo.

V. Kako naj si pomagam? Moj mož je v Kanadi, ne gre mu ravno dobro in redki so dolarji, ki mi jih pošilja. Svojčas, ko je bil še doma, je delal pri nekem gospodarju in sklenil z njim odškodninsko pogodbo, ki je v glavnem taka, da ima moj mož pravico do odškodnine, če ne ostane do gospodarjeve smrti na posestvu. Tega tisti gospodar sedaj noče priznati — pri notarju sklenjeno pogodbo imam sama. Mislim, da ni mogoče zahtevati od naju, da bi delala več let zastoj in pri tem trošila poleg svojih sil tudi lastni prihranek? C. K.

O. Pošiljamo vam spisano pooblastilo, s katerim vas vaš mož pooblašča, da lahko zahtevate zanj pri sodišču kar mu gre. To pooblastilo pošljite možu v Kanado, da ga pri tamkajšnjem notarju podpiše. Potem naj ga vam vrne in s tem stopite na sodišče.

V. Ali nam morete oskrbeti po znižani ceni revijo „Domači prijatelj“.
Dkfid.

O. Da, vsa naša društva dobivajo lahko „Domačega prijatelja“ za polovično ceno, to je Din 30.—

V. Ali mora imeti vsako dekle, ki se udeleži prirojvalnega tečaja, svoj stroj ali se ga lahko udeleži z upanjem na uspeh tudi brez stroja. K. V.

O. Dobro je, če ima vsaka svoj stroj, neobhodno potrebno pa seveda ni, vsekakor pa glejte, da je v tečaju čim več strojev na razpolago.

V. Koliko premijo bi moral plačevati, če se pri vas zavarujem za 20.000?

O. 810 Din letno. Ko izpolnite 55. leto, vam prinese poštar na dom 20.000 dinarjev.

V. Star sem 25 let, hčerka pa 5 let, koliko bi plačeval za 20.000 Din dote?

O. 998 Din letno, dokler ne bo stara 22 let, a če se poroči, že lahko dobi doto v naprej, ko izpolni 19. leto — torej čez 14 let.

Kihanje pri vojakih. Podčastnik: „Danes sem na vežbališču opazil, da je nekdo kihnil, in malo za njim je kihnil gospod poročnik. Zapomnite si enkrat za vselej, da mora najprej kihniti gospod poročnik, potem smete šele vi!“

Povelje. Desetnik: „Kadar zakličem ‚Stoj‘, ne sme nihče geniti, pa če mu pade cerkveni stolp na nos!“

Poroka. Stotnik: „Rezervist Zaletu, komaj ste prišli malo pogledat k nam, pa že hočete dopust. Za kaj pa ga rabite?“ — Rezervist: „Gospod stotnik, pokorno javljam, jutri bo moja poroka, pa bi bil rad zraven.“

Lenoba. Mama spravlja Jožka in Tončka spat. Preden zaspita morata moliti večerno molitev. Prvi moli Tonček Oče naš, Angelovo češčenje in se končno priporoči svojemu angelu varhu. Ko konča, bi moral priti na vrsto Jožek. Ta pa se kratko odreže: „Isto!“ in se vleže.

V šoli. Profesor: „Janežič, ali ste nalogo iz zgodovine sami naredili?“ — „Sam; le pri umoru Cezarja mi je moj brat pomagal.“

Iz verižniških krogov. Mama, kako pa zgleda metla? — Mati: „Ljubček moj, tega pa jaz ne vem. Morda se bo babica še spominjala. Njo vprašaj!“

Tolažba: Sprehajalec baronu, ki ga je ravnokar konj doli vrgel: „Prav imate gospod baron: Pametni odjenja!“

V hotelu. Tujec: „Ali so tam na steni muhe ali stenice?“ — Sluga: „Plosk-nite z rokama! Če ne bodo odletele, so stenice, drugače pa muhe.“

„PLANINKA“ ZDRAVILNI ČAJ

prenavlja, čisti in osvežuje kri, izboljša slabo prebavo, slabotno delovanje čreves, napihovanje, obolenje mokračne kisline, jeter, žolča in žolčni kamen.

Vzpodbuja apetit in izbornu učinkuje pri arteriosklerozi. Zahtevajte v lekarnah samo pravi „Planinka“ zdravilni čaj, ki se ne prodaja odprto, temveč samo v plombiranih paketih po Din 20.— z napisom proizvajalca:

LEKARNA MR. LEO BAHOVEC LJUBLJANA
Kongresni trg

Primarij Dr. FR. DERGANČ

ordinira od 11. do 1. ure

LJUBLJANA, KOMENSKEGA ULICA 4.

Ali že veste?

Koledarček kmetjskih fantov in deklet

bomo brezplačno poslali vsem naročnikom „Grude“, ampak le tistim, ki so že poravnali naročnino za letos in pa onim tudi, ki to takoj store. Pošljite torej naročnino!

Težakovo olje za živino

je potrebno in koristno za živino radi vitamina A in vitamina D, ki ga v nobenem drugem krmilu sploh ni. Dalje je potrebno radi joda in broma. To so vse one stvari, ki so v stanju, da se slabotna in zahirana živina okrepi in v kratkem času do najviše mogoče stopnje razvije. Uspehi krmljenja s tem oljem so zelo veliki. To olje je za živino in njen razvoj večje važnosti kot so umetna gnojila za rastlinstvo in je z ozirom na učinkovitost ceneje.

„Težakovo olje za živino“ se dobi pri tvrdki

M. Težak, Zagreb, Gundulićeva ulica 13.

in sicer v ročkah od 5 kg po 5 kg po 125 Din za ročko in se pošilja po povzetju.

Vse na obroke!

Nove gramofonske plošče!

Čisto nove!

Nihče jih še ni slišal!

Poje: France Deržaj, bariton

Slovenske narodne:

1. En starček je živel.
2. Oj zlata, vinska kaplja ti.
3. Kaj Ti je deklica.
4. Pleničke je prala.
5. Ti si urce zamudila.
6. Mornar.
7. Sem fantič zelenega Štajerja.

Poje: Danilo Bučar.

Kupleti (šaljive popevke):

1. Ja, to sem Jaka . . .
2. Osel ni, kozel ni. . .
3. Tac'ga osla pa še ni . . .
4. Od prvega do zadnega.

Orkester:

1. Slovenski biseri, I. in II. del.
2. Večerno žuborene, valček.

Cena Din 40.—

koračnice, valčki, polke itd.

Na obroke: Ena četrtna takoj, drugo na obroke.

Gramofoni na 10 obrokov - cena od 960.— Din naprej.
Solidno nemško delo.

Pletilni stroji na 10 obrokov.

Pisalni stroji na 10 obrokov.

Kolesa na 6 obrokov, cena od
2000.— Din naprej.

Motorna kolesa na 10 obrokov.

Šivalni stroji od 2500.— Din
naprej na 18 obrokov.

Zahtevajte cenike brezplačno!

Trgovska agencija „Centra“
Ljubljana

Miklošičeva 7/III

Sprejmejo se za vse kraje agilni zastopniki. Zglasiti se osebno ali pismeno takoj.

Pozor! Novo-naše! Pozor!

Kmetska zavarovalna posredovalnica, družba z o. z.

Ljubljana, Miklošičeva c. 4, pritličje.

Zastopniki se sprejmejo
za vse kraje.

Vse vrste zavarovanja — pod najugodnejšimi pogoji.

Zavarujte se pri nas

Kontrola polic.

proti požaru

za stavbe, pohištvo, poljske pridelke, živino, gozdove i. t. d.

proti vlomu

proti toči

Za slučaj smrti in doživetja

proti nezgodam

tudi za otroke.

to se pravi, če doživite 'tisto dobo, dobite izplačano vso vsoto. Vsak rabi na starost denar za priboljšek — ali mislite, da Vam to ne bo prišlo prav? Brez skrbi ste potem za starost, ne bo treba čakati na milost drugih. Sedaj je čas, potem bo prepozno.

Žene, opozorite svoje može, da se zavarujejo, vdova dobi potem vsaj izplačano zavarovalnino in ni ji treba obupavati nad življenjem. Preskrbite se za starost sedaj, ko je čas.

Starši, poskrbite že sedaj za doto hčerkam in sinovom

da ne bodo golih rok, ko bo treba gledati, da si ustvarijo lasten dom. Ako ima hčerka doto, se omoži hitro in lahko, če se ne omoži, dobi doto izplačano, prav ji bo prišla. Ravnotako se izplača dota sinu, da si zgradi potem lasten dom kot samostojen gospodar. Srečni naj bodo Vaši otroci, da Vam bodo v veselje na stara leta.

**Zavarujte sebe za starost in otroke za doto
in srečni boste vsi.**

Ne čakajte, ne zanašajte se na druge, sami si kujte srečo

Zahtevajte brezplačna pojasnila. Ne odlašajte, silno važno je to za Vaše življenje — zato se odločite hitro!

Za vsa zavarovanja jamčita zavarovalnici:

**„Sava“ d. d., obča zavarovalnica, Zagreb in
Obča zavarovalnica v Trstu.**

Ženitbe!

Fantje želijo, da se tudi fantovske ponudbe priobčuje in zato jih bomo priobčevali. Začnemo s prihodnjo številko „Grude“.

Prvi oglas stane Din 20.-, vsak nadaljni pa Din 10.-.

Vsak si išče sreče a nihče ne kje ga čaka. Ti jo najdeš mogoče tu? Naroči si oglas in brez skrbi bodi — nihče ne zve za tvojo ponudbo.

Še posebej pa je namenjen ta oddelek primorskim in koroškim dekletom, ki se želijo poročiti v Jugoslavijo — predvsem s kmetskimi fanti in obrtniki — pa nimajo primernih zvez.

Dekleta in fantje, sami ali potom starišev in sorodnikov naj se obrnejo na Upravo »Grude« Ljubljana, Miklošičeva cesta 4 pod značko »Bodočnost«, da dobe potrebna navodila. Razume se, da se posluje strogo diskretno, da nihče ne dobi vpogleda v Vaše ponudbe.

Na prodaj posestva in hiše.

Pritlična hiša z manzardo med Ljubljano in St. Vidom z 3 sobami, kuhinjo, vežo, hlevom za 10 glav živine in drvarnice ter 1000 m² vrta, za ceno Din 80.000. 1874

Pol lesena, pol zidana hiša, vsebuje 2 sobi, kuhinjo, zraven hlev, skedenj, šupa, svinjak, sadni in zelenjadni vrt, niže, travnik in gozd, vsega 3 orale, pri Kamnigoric. — Prodajna cena 35.000 dinarjev. 2038

Zidana, s slamo krita hiša pri Stični, 4 sobe, kuhinja, gospodarska poslopja, hlev, shrambe itd., niiv, travnika in gozda vsega 44 oralov. Prodajna cena Din 100.000. 2019

Posestvo s hišo, katera vsebuje 3 sobe, kuhinjo, hlev, gospodarska poslopja, vsega posestva 60 oralov za prodajno ceno Din 120.000. Posestvo je blizu Kresnic, z zaraščenim gozdom. 2003

Kmečko posestvo pri Litiji s hišo, s slamo krito, 2 sobi, kuhinja, zraven hlev za 6 glav živine, kozolec-dvojniki, skedenj, klet, niiv za 30 mernikov posevke, travnikov za 3-4 glave živine, gozda 3 parcele. Cena Din 45.000. 1966

Enonadstropna hiša pri Kamnigoric, ima 2 stanovanja po 2 sobi, kuhinjo, mesnico, drvarnico, okoli hiše sadni in zelenjadni vrt, ter se proda za Din 50.000. 1963

Nad Jesenicami lepo posestvo s pritlično hišo, vsebuje 1 sobo, kuhinjo, kamro, 2 šupe ter posestva, vse okrog hiše ležeče in sicer 7 oralov, niiv, travnika, gozd pa malo oddaljen, vsega zemljišča 14 jhrov. Prodajna cena Din 38.000. 1962

Hiša s sobo, kuhinjo, vežo, gospodarskim poslopijem ter posestvom 4 orale pri Rajhenburgu, za ceno Din 38.000. 1909

Novozidana, visokopritlična hiša z dvema stanovanjima, vsako po 2 sobi, kuhinja, pritlikline, klet ter 400 m² vrta, 1 uro od Ljubljane za Din 70.000. 2026

Zidana, s slamo krita hiša, tri četrt ure oddaljena od Medvod, ima vežo, 1 stanovanjsko sobo, kamro, zraven tega pa šupa za 2 voza sena ter ca 500 m² sadnega vrta. — Prodajna cena Din 15.000. 2011

Enonadstropna hiša v ljubljanski okolici za 30.000 Din. Hiša ima 2 kleti, svinjak in hlev za 6 glav živine, v I. nadstropju pa so 2 stanovanjske sobe, kuhinja, pritlikline. Okoli hiše ca. 1000 m² sadnega in zelenjadnega vrta. 2006

Novozidana hiša pri Kamniku, vsebuje 2 sobi, kuhinjo, shrambo, klet, zraven hiše šupa in ujva za 7 mernikov posevke, ter se proda za Din 53.000. 2001

Pritlična hiša, 4 stanovanjski prostori, z drvarnico in dvoriščem ter vrtom ca. 336 m² v Brežicah je na prodaj za Din 29.000. 1994

Pri Rajhenburgu pritlična, novejša, dobro ohranjena hiša z 2 sobami, kuhinjo, shrambo, kletjo, ter zelenjadnim vrtom v velikosti 250 m² na prodaj za Din 32.000. 1937

Na Gorenjskem hiša, visokopritlična, 2 sobi, kuhinja, pritlikline, obokan prostor za žganjekuho, nad stanovanjem prostor za sobe. Električna, vodovod vpeljana. Zraven hiše majhen kos vrta. — Prodajna cena Din 50.000. 1906

Visokopritlična hiša, tri četrt ure od Medvod, z 2 sobami, kuhinjo, pritliklinami, za Din 28.000. — Na željo se lahko dokupi nekaj posestva po posebnem dogovoru. 1888

Vse nadaljne informacije dobite pri upravi „Grude“, Miklošičeva cesta 4.

Dobro kupite

nogavice, rokavice, kravate, srajce, nahrbtnike, naramnice, dežnike, palice, čipke, svilnate trakove, gube, nože, škarje, voščeno platno (Wachstuch), potrebščine za šivilje, krojače, čevljarje, tapetnike le pri

JOSIP PETELINC, LJUBLJANA

Nizke cene!

blizu Prešernovega spomenika (ob vodi).

Pri nakupu vsakovrstne kuhinjske posode in vsega v železninarsko stroko spadajočega blaga, kakor tudi priznanih najboljših strojev in orodja za poljedelstvo in obrt se priporoča najstarejša tvrdka te stroke

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino in vsakovrstnih strojev
v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

J. BLASNIKA NASL.

UNIVERZITETNA TISKARNA

LITOGRAFIJA OFFSETTISK KARTONAŽA

ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE

VREČICE ZA SEMENA

NAJSTAREJŠI GRAFIČNI ZAVOD JUGOSLAVIJE
IZVRŠUJE VSE TISKOVINE NAJCENEJE IN NAJBOLJ SOLIDNO

USTANOVLJENA LETA 1828

Denar naložite

najbolje in najvarneje pri domačem zavodu

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM V LJUBLJANI

reg. zadr. z neom. zav.

TAVČARJEVA (SODNA) UL. 1.

Telefon št. 2847. — Rač. pošt. hran. št. 14.257. — Brzjaviti: „Kmetški dom“.

Vloge na knjižice in tekoči račun obrestuje po $6\frac{0}{10}$, pri tromesečni odpovedi po $7\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ brez odbitka davka na rente.

Stanje vlog:

Din 30.000.000'-..

Jamstvo za vloge presega večkratno vrednost vlog. Strankam nudi brezplačne poštne položnice za nalaganje denarja. — Vložne knjižice drugih zavodov sprejema kot gotovino brez prekinjenja obrestovanja.

Posojila daje na poroštvo, na vknjižbo in na zastavo premičnin in vrednostnih papirjev in v tekočem računu pod najugodnejšimi p goji.

Blagajniške ure: Ob delavnih od 8—12 $\frac{1}{2}$ in od 3—4 $\frac{1}{2}$, le ob sobotah in dnevih pred prazniki od 8—12 $\frac{1}{2}$ ure.

